

Raport tabelaryczny z badania na temat stosunku studentów i studentek do celibatu i rodzin księży

dr Marta Abramowicz, Uniwersytet Gdański

dr Anna Strzałkowska, Uniwersytet Gdański

W badaniu wzięło udział **402** studentów i studentek do 26 roku życia: 25% z Wydziału Nauk Społecznych na Uniwersytecie Gdańskim, 25% z psychologii z Uniwersytetu Humanistyczno-Społecznego SWPS w Sopocie oraz 50% z kierunku wychowanie fizyczne w Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku. Kwestionariusz był przeprowadzany metodą audytoryjną, czyli w całych grupach wykładowych podczas obowiązkowych zajęć. Zadbano o poczucie anonimowości badanych poprzez przedstawienie pisemnej i ustnej informacji na ten temat oraz zapewniające dyskrecję odbieranie ankiet.

Badanie to zostało omówione w rozdziale *Młodzi* w książce „Dzieci księży. Nasza wspólna tajemnica”. Z uwagi jednak na charakter publikacji dane były omówione w sposób możliwie najbardziej przystępny dla czytelników. Niemożliwe było zamieszczenie w niej dokładnych rozkładów odpowiedzi w formie tabel, jak też pokazanie różnic statystycznych, stąd dla wszystkich osób zainteresowanych tą tematyką udostępniam je tutaj.

Opis próby

Wśród badanych było 66% kobiet i 34% mężczyzn. Ten stosunek wynika z większego odsetka kobiet studiujących nauki społeczne niż mężczyzn. Z uwagi na to, że występują różnice w odpowiedziach na część pytań ze względu na płeć, należy pamiętać, że wyniki ogółem to wyniki uśrednione, a szczegółowe rozkłady z podziałem na płeć i kierunek studiów znajdują się w drugiej części tekstu. Kierunek studiów był zmienną najbardziej różnicującą odpowiedzi.

Połowa badanych mieszkała w miastach do 100 tysięcy mieszkańców, połowa w miastach powyżej 100 tysięcy – tutaj nie zanotowano istotnych statystycznie różnic w odpowiedziach.

Wśród badanych 72% było związanych z religią rzymsko-katolicką, 3% z inną religią/wyznaniem, a 25% zadeklarowało, że nie czuje się związana z żadną religią i wyznaniem. Jeśli chodzi o religijność badanych, przedstawiała się ona następująco:

Tab. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy bierze Pan(i) udział w praktykach religijnych, takich jak: msze, nabożeństwa lub spotkania religijne?

tak, zazwyczaj kilka razy w tygodniu	tak, raz w tygodniu	tak, przeciętnie jeden lub dwa razy w miesiącu	tak, kilka razy w roku	w ogóle nie uczestniczę
3%	23%	20%	16%	38%

Tab. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan(i) siebie za osobę:

głęboko wierzącą	wierzącą	niewierzącą
8%	67%	25%

Płeć nie różnicowała osób wierzących i praktykujących, tj. podobny odsetek mężczyzn i kobiet deklarował ten sam stosunek do wiary i praktyk religijnych. Bardziej wierzący i praktykujący okazali się studenci i studentki wychowania fizycznego - jako niewierzący zadeklarowało się 32% osób studiujących na naukach społecznych i 16% osób z AWFIS. Do porównań wybrano zmienną dotyczącą udziału w praktykach religijnych ze względu na jej bardziej równy rozkład.

Wyniki

Poniżej zostały zaprezentowane wyniki badania – w nagłówku tabeli za każdym razem cytowano pytanie zadane respondentom i respondentkom. Badani byli poinformowani, że pytania w ankiecie dotyczą wyłącznie księży rzymskokatolickich.

Tab. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy według Ciebie, celibat powinien stanowić konieczny warunek uzyskania święceń kapłańskich?

zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	nie wiem
14%	15%	30%	33%	8%
29%		63%		

Tab. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w Twojej opinii Kościół rzymskokatolicki powinien znieść celibat?

tak, zarówno księża jak i biskupi powinni mieć możliwość założenia rodziny	tak, tylko księża parafialni powinni mieć możliwość założenia rodziny, a biskupi powinni zachować celibat	nie, celibat powinien obowiązywać jak do tej pory
61%	16%	23%
77%		

Tab. 5. Rozkład odpowiedzi na poniższe pytania:

	tak, znam osobiście	tak, osoby z mojego otoczenia znają osobiście	nie znam
Czy znasz księdza, który nie przestrzega celibatu? (rozumianego jako abstynencja seksualna)	29%	19%	52%
	48%		
Czy znasz księdza, który ma dziecko/dzieci?	21%	17%	62%
	38%		
Czy znasz dziecko, którego ojcem jest ksiądz?	8%	5%	87%
	13%		
Czy znasz osobę, która była lub jest w związku intymnym z księdzem?	18%	10%	72%
	28%		

Zjawisko nie przestrzegania celibatu przez księży jest ukrywane przez samych księży, ich partnerki i dzieci. Badanych zapytano więc także, jak bardzo są pewni tego, że znają osobiście takie osoby. Większość miała stuprocentową pewność, około jedna trzecia osób wskazała, że wydaje jej się, że tak jest, ale nie ma stuprocentowej pewności. W wywiadach pogłębionych osoby, które tak odpowiadały, wyjaśniały: „ksiądz codziennie wieczorem wyjeżdżał samochodem z plebanii i spędzał noc u jednej z parafianek, nie stałem jednak pod drzwiami ich sypialni”; „wszystko wskazywało, że moja sąsiadka, katechetka, i wikary mają romans, to jak na siebie patrzą, jak się ukradkiem przytulają, ksiądz też został przeniesiony z tego powodu do innej parafii, ale za rękę ich nie złapałem”; „Moja ciotka pracowała na plebanii, potem w ciąży wróciła do rodzinnego miasta, urodziła córkę. Jedynym mężczyzną, jakie je odwiedzał, był ksiądz. Moi kuzyni widzieli, jak dziewczynka przytula się do księdza i jak się razem bawią, była też do niego podobna. Dlatego tak myślę”.

Nie pytano też badanych o to, ile znają takich osób. W trakcie wywiadów osoby związane ze środowiskiem kościelnym (np. organista, animator grup parafialnych) mówiły, że znają wielu księży żyjących w związkach z kobietami. Mężczyzna, który był organistą w małej miejscowości i znał dobrze 10 księży z okolicznych parafii wiejskich, stwierdził, że wie, że żaden z nich nie żyje w celibacie.

Reasumując, odpowiedzi na to pytanie wskazują, że wiedza na temat nieprzestrzegania celibatu przez księży pochodząca tylko z doświadczeń osobistych oraz z doświadczeń najbliższego otoczenia jest powszechna.

Tab. 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Twoim zdaniem ktoś kto jest synem lub córką księdza, powinien móc mówić o tym otwarcie: „moim ojcem jest ksiądz”?

zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	nie wiem
27%	31%	21%	6%	15%
58%		27%		

W kolejnym pytaniu badani byli proszeni o wyjaśnienie, dlaczego uważają tak, jak zaznaczyli. Odpowiedzi badanych dzieliły się następująco – ci, którzy byli za tym, aby dziecko mówiło (58%), najczęściej używali argumentu, że powinno być to dopuszczalne z powodu dobra dziecka (np. „powinno mówić, bo każdy ma prawo do swojej rodziny”, „to nie wina dziecka”, „nieważne, co robi ojciec”, „rodziców się nie wybiera”, „dlaczego ktoś ma żyć w poczuciu, że jest gorszy?”, „każdy ma prawo do szczęścia”), część badanych podawała wyjaśnienie, że ksiądz powinien mieć prawo do założenia rodziny (np. „ksiądz też człowiek”, „ksiądz powinien być zawodem jak każdy inny”, „protestanci mogą założyć rodziny i nie ma problemu”) a ostatnia grupa badanych z tej kategorii argumentowała, że lepiej jest żyć w prawdzie (np. „kłamstwo krzywdzi”, „świat powinien wiedzieć, że nie są uczciwymi ludźmi”).

Również respondenci, którzy byli przeciw (27%) używali najczęściej argumentu dobra dziecka (np. niech milczy, bo narazi się na przykre sytuacje”, „nie spotka się ze zrozumieniem”, „potępią go”, „poniżą”, „będą prześladować”, „społeczeństwo tego nie zaakceptuje”). W ten sposób argumentowało 16% respondentów, wśród nich były prawie wyłącznie osoby wierzące. Tylko niewielki odsetek osób (6% tych, którzy odpowiedzieli na to pytanie, a 5% całej próby) napisał, że dziecko nie powinno mówić, bo wywołałoby to zgorszenie („nie ma się czym chwalić”, „nie należy się obnosić”, „nie wywoływać zamętu”, „to temat tabu”).

Jeśli połączyć odpowiedzi tych respondentów, którzy są za tym, aby dziecko mogło o sobie mówić (58%) z odpowiedziami respondentów, którzy uważają, że powinno milczeć – dla swojego dobra (16%) uzyskamy wynik 74%, a więc trzy czwarte badanych wolałoby, aby dzieci księży mogły żyć otwarcie i nie miały z tego powodu nieprzyjemności.

Tab. 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co w Twojej opinii powinien zrobić ksiądz, który ma dziecko?

wystąpić i zająć się dzieckiem	pozostać księdzem i uciąć relację z dzieckiem, bo najważniejsze jest jego kapłaństwo	pozostać księdzem i jednocześnie wychowywać dziecko	nie mam zdania, nie wiem
43%	2%	39%	16%

Tab. 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W przypadku gdy ksiądz postanowi pozostać w kapłaństwie, kto powinien płacić alimenty na dziecko?

ksiądz ze swojego uposażenia i datków parafian	biskup ze środków Kościoła	państwo	w takiej sytuacji nie należą się alimenty, matka powinna wziąć na siebie odpowiedzialność za utrzymanie dziecka	nie wiem, trudno powiedzieć
52%	10%	3%	3%	32%

Należy podkreślić, że niektórzy badani spontanicznie wykreślali z pierwszej odpowiedzi słowa „datków parafian”. Odpowiedź ta została tak skonstruowana z uwagi na niemożliwość rozdzielania zarobków księdza (tj. podziału na „uposażenie” i „uposażenie pobierane z datków parafian”) – niemniej jednak włączenie do alimentów datków parafian wywołałoby opór części badanych.

Tab. 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Wyobraź sobie, że w małej miejscowości jest lubiany ksiądz. Okazuje się, że ma on małe dziecko z młodą kobietą mieszkającą w tej miejscowości. Są oni parą od kilku lat a ksiądz jest zaangażowany w wychowywanie dziecka. Jak uważasz, co powinno się zrobić w tej sytuacji?

taka sytuacja zawsze stanowi zgrzeszenie i należy jak najszybciej poinformować o tym biskupa	trzymać informację w tajemnicy by chronić księdza przed biskupem i ludźmi	wesprzeć księdza i jego rodzinę poprzez otwarte okazywanie im akceptacji (np. rozmowę)	inna odpowiedź
22%	7%	59%	12%

Analiza odpowiedzi wpisywanych w miejscu „inna odpowiedź” wskazała, że 5% chciałoby „zmusić księdza do wystąpienia z kapłaństwa”.

Tab. 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak myślisz kto ponosi odpowiedzialność za tę sytuację (opisaną w poprzednim pytaniu)?

bardziej kobieta bo wiedziała z kim się wiąże	bardziej ksiądz bo wiedział że łamie celibat	oboje w równym stopniu	inna odpowiedź
3%	22%	72%	3%

Odpowiedzi badanych w zależności od płci i kierunku studiów

Przedstawione zostały tylko wyniki istotne statystycznie. Najczęściej stosowano test chi kwadrat lub jeśli była taka możliwość *t* studenta.

Tab. 11. Rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć na pytanie: Czy według Ciebie, celibat powinien stanowić konieczny warunek uzyskania święceń kapłańskich?

	tak dla celibatu	nie dla celibatu	nie wiem
kobiety	21%	70%	9%
mężczyźni	44%	50%	6%
ogółem	29%	63%	8%

Tab. 12. Rozkład odpowiedzi z podziałem na kierunek studiów na pytanie: Czy według Ciebie, celibat powinien stanowić konieczny warunek uzyskania święceń kapłańskich?

	tak dla celibatu	nie dla celibatu	nie wiem
kierunki społeczne	19%	75%	6%
wychowanie fizyczne	40%	51%	9%
ogółem	29%	63%	8%

Jeśli podzielimy badanych na cztery grupy ze względu na płeć i kierunek studiów uzyskamy następujące wyniki: przeciwnych celibatowi jest 76% kobiet z nauk społecznych (NS), 67% mężczyzn z NS, 58% kobiet z wychowania fizycznego (WF) i 44% mężczyzn z WF.

Zgodnie z oczekiwaniami osoby częściej praktykujące częściej były za celibatem - 40% w stosunku do 19% praktykujących kilka razy w roku lub wcale.

Tab. 13. Rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć na pytanie: Czy w Twojej opinii Kościół rzymskokatolicki powinien znieść celibat?

	tak, zarówno księża jak i biskupi powinni mieć możliwość założenia rodziny	tak, tylko księża parafialni powinni mieć możliwość założenia rodziny	nie, celibat powinien obowiązywać jak do tej pory
kobiety	66%	16%	18%
mężczyźni	52%	15%	33%
ogółem	61%	16%	23%

Tab. 14. Rozkład odpowiedzi z podziałem na kierunek studiów na pytanie: Czy w Twojej opinii Kościół rzymskokatolicki powinien znieść celibat?

	tak, zarówno księża jak i biskupi powinni mieć możliwość założenia rodziny	tak, tylko księża parafialni powinni mieć możliwość założenia rodziny	nie, celibat powinien obowiązywać jak do tej pory
kierunki społeczne	71%	15%	14%
wychowanie fizyczne	50%	17%	33%
ogółem	61%	16%	23%

W przypadku podziału na płeć i kierunek studiów okazuje się, że wśród zwolenników celibatu najwięcej jest mężczyzn WF – 36% i kobiet WF 30%, potem mężczyzn NS – 26%, a najmniej wśród kobiet NS – 12%.

Osoby praktykujące były częściej za utrzymaniem celibatu – 34% w stosunku do 14% praktykujących sporadycznie lub wcale.

Na pytania dotyczące znajomości księdza, który nie przestrzega celibatu, nie było różnic ze względu na płeć. W przypadku pozostałych pytań zarysowała się tendencja, że kobiety częściej znają księży ojców, ich partnerki i dzieci niż mężczyźni. W przypadku kierunku studiów osoby studiujące nauki społeczne nieco częściej znały księży nieprzestrzegających celibatu i księży ojców niż studenci wychowania fizycznego. W przypadku znajomości partnerek i dzieci księży nie było różnic.

Nie zanotowano także różnic we względu na częstotliwość praktyk religijnych czy miejsce zamieszkania.

Tab. 15. Rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć na pytanie: Czy Twoim zdaniem ktoś kto jest synem lub córką księdza, powinien móc mówić o tym otwarcie: „moim ojcem jest ksiądz”?

	tak	nie	nie wiem
kobiety	62%	24%	14%
mężczyźni	49%	31%	20%
ogółem	58%	27%	15%

Tab. 16. Rozkład odpowiedzi z podziałem na kierunek studiów na pytanie: Czy Twoim zdaniem ktoś kto jest synem lub córką księdza, powinien móc mówić o tym otwarcie: „moim ojcem jest ksiądz”?

	tak	nie	nie wiem
kierunki społeczne	68%	18%	14%
wychowanie fizyczne	46%	37%	16%
ogółem	58%	27%	15%

Po podziale badanych względem płci i kierunku studiów okazało się, że spory odsetek zarówno kobiet, jak i mężczyzn nauk społecznych jest za tym, żeby dziecko mówiło otwarcie (68%), natomiast rzadziej są do tego przekonane studentki WF – 51%, a najrzadziej studenci WF – 42%.

Osoby praktykujące częściej były za tym, żeby dziecko milczało 33% w stosunku do 21% praktykujących sporadycznie lub wcale, a rzadziej za tym, żeby mogło mówić prawdę o swojej rodzinie: 50% w stosunku do 67% praktykujących kilka razy w roku bądź wcale.

Tab. 17. Rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć na pytanie: Co w Twojej opinii powinien zrobić ksiądz, który ma dziecko?

	wystąpić i zająć się dzieckiem	pozostać księdzem i uciąć relację z dzieckiem, bo najważniejsze jest jego kapłaństwo	pozostać księdzem i jednocześnie wychowywać dziecko	nie mam zdania, nie wiem
kobiety	42%	2%	44%	12%
mężczyźni	46%	2%	30%	22%
ogółem	43%	2%	39%	16%

Tab. 18. Rozkład odpowiedzi z podziałem na kierunek studiów na pytanie: Co w Twojej opinii powinien zrobić ksiądz, który ma dziecko?

	wystąpić i zająć się dzieckiem	pozostać księdzem i uciąć relację z dzieckiem, bo najważniejsze jest jego kapłaństwo	pozostać księdzem i jednocześnie wychowywać dziecko	nie mam zdania, nie wiem
kierunki społeczne	42%	0%	43%	15%
wychowanie fizyczne	43%	4%	35%	18%
ogółem	43%	2%	39%	16%

Jeśli chodzi o to pytanie, a także pytanie dotyczące tego, kto powinien płacić alimenty nie wystąpiły różnice ze względu na częstotliwość praktyk religijnych.

W przypadku pozostałych pytań dotyczących alimentów oraz co należy zrobić w sytuacji, w której ksiądz jest kapłanem i przykładowym ojcem i kto ponosi odpowiedzialność za tę sytuację, nie było różnic ze względu na płeć.

Tab. 19. Rozkład odpowiedzi z podziałem na kierunek studiów na pytanie: W przypadku gdy ksiądz postanowi pozostać w kapłaństwie, kto powinien płacić alimenty na dziecko?

	ksiądz ze swojego uposażenia i datków parafian	biskup ze środków Kościoła	państwo	w takiej sytuacji nie należą się alimenty, matka powinna wziąć na siebie odpowiedzialność za utrzymanie dziecka	nie wiem, trudno powiedzieć
kierunki społeczne	55%	13%	2%	1%	29%
wychowanie fizyczne	48%	7%	5%	4%	36%
ogółem	52%	10%	3%	3%	32%

Tab. 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Wyobraź sobie, że w małej miejscowości jest lubiany ksiądz. Okazuje się, że ma on małe dziecko z młodą kobietą mieszkającą w tej miejscowości. Są oni parą od kilku lat a ksiądz jest zaangażowany w wychowywanie dziecka. Jak uważasz, co powinno się zrobić w tej sytuacji?

	taka sytuacja zawsze stanowi zgorzenie i należy jak najszybciej poinformować o tym biskupa	trzymać informację w tajemnicy by chronić księdza przed biskupem i ludźmi	wesprzeć księdza i jego rodzinę poprzez otwarte okazywanie im akceptacji (np. rozmowę)	inna odpowiedź
kierunki społeczne	14%	4%	66%	16%
wychowanie fizyczne	30%	12%	50%	8%
ogółem	22%	7%	59%	12%

Po podziale badanych względem płci i kierunku studiów okazało się, że studenci nauk społecznych bez względu na płeć najrzadziej chcą informować biskupa o takiej sytuacji (14%), natomiast wśród osób z wychowania fizycznego zrobiłoby tak 25% kobiet i 35% mężczyzn. Księdza i jego rodzinę wsparłoby natomiast 66% studentów i studentek NS oraz 57% kobiet z WF i 47% mężczyzn z WF.

Osoby praktykujące częściej chciały informować biskupa 28% w stosunku do 16% praktykujących sporadycznie lub wcale, częściej trzymałyby informację w tajemnicy (11% vs 5%) i rzadziej chciałyby wesprzeć księdza i jego rodzinę (48% vs 67%).

Tab. 21. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak myślisz kto ponosi odpowiedzialność za tę sytuację (opisaną w poprzednim pytaniu)?

	bardziej kobieta bo wiedziała z kim się wiąże	bardziej ksiądz bo wiedział że łamie celibat	oboje w równym stopniu	inna odpowiedź
kierunki społeczne	0,5%	20%	75%	4%
wychowanie fizyczne	6%	25%	69%	0,5%
ogółem	3%	22%	72%	3%

W przypadku tego pytania nie było różnic ze względu na częstotliwość praktyk religijnych.

Podsumowując, analizy statystyczne wykazały, że największe różnice wystąpiły nie ze względu na płeć jako taką czy stosunek do praktyk religijnych, tylko ze względu na kierunek studiów.